

Arxiu Capitular de Tortosa. Cartulari, 6, d. 193, f. 75r. Cartulari, 5, d. 16, f. 7. Font: VIRGILI, Antoni: *Diplomatari de la catedral de Tortosa (1062-1193)*, Fundació Noguera, Barcelona 1997, Document núm. 15.

Carta de donació d'Avincabacer al bisbe de Tortosa per part dels monjos de Santa Maria de Vallclara.

Document 95

1158, desembre, 27

Frederic, prior de Santa Maria de Vallclara, amb l'assentiment de l'abat de Montflabó, dóna a Santa Maria de Tortosa i al bisbe Gaufred el lloc de Vallclara, abans anomenat Avincabacer, tal com ho havia rebut del comte Ramon Berenguer.

Quoniam fidelium donationes ecclesie semel tradite in secularem donationem nullatenus debent post ea redigi ea auctoritate muniti. Signo Sancte + hanc cartulam corroborantes tam vivorum presentie quam futurorum posteritati scripto comendare curavimus quod ego Fridericus, prior Sancte Marie de Valle Clara, comunicato consilio dompni Stephani, abbatis Flabonis Montis, et fratrum nostrorum, litteris eiusdem abbatis nobis significato, sic inquam ego Fridericus divine pietatis et ecclesiastice religionis intuitu, dono Deo et ecclesie Sancte Marie Dertusensis et tibi Gaufride et successoribus tuis et canonicis in ibi Deo servientibus predictum locum de Valle Clara, scilicet, qui antea Avincabacer dicebatur. Hunc prenominatum locum cum omnibus pertinentiis suis sicut comes Barchinonensis ipsum nobis donavit sine fraude, sine dolo sicut melius dici vel intelligi potest a iure nostro alienante tradimus in dominium et potestatem iamdicte ecclesie Dertusensis ut ipsa sepedictum locum teneat integriter et in perpetuum iure ecclesiastico possideat. Actum est hoc VI kalendas ianuarii, anno ab Incarnatione Domini M^o.C^o.L^o.VIII°.

S+num Fridericii, prioris de Valle Clara, qui hoc donum feci, firmavi firmarique rogavi.
S+num Iohannis Conversi. S+num Dominici clerici. S+num Geraldus de Salvanieco.
S+num Guillelmus Aimerici. S+num Guillelmus Malloni. S+num Bernardus de Sancto Poncio.
S+num   Raidulfi   de   [Nivers?].
S(signe) Iohannes Ricardus qui hanc cartam scripsi cum litteris rasis in linea prima die et anno ut supra.

Arxiu Capitular de Tortosa, Cartulari, 6, d. 195, f. 75v-76r. Cartulari, 5, d. 18, f. 7v-8r. Font: *Diplomatari de la catedral de Tortosa (1062-1193)*, Fundació Noguera, Barcelona 1997, Document núm. 95.

Carta d'acceptació de Ramon Berenguer IV de la donació feta pels monjos de Santa Maria de Vallclara al Bisbe de Tortosa.

Document 96

1159, gener, 2 Osa

Ramon Berenguer, comte de Barcelona, dóna el lloc d'Avincabacer (Cabacés) a Santa Maria de Tortosa i al bisbe Gaufred, que abans havia lliurat a Esteve, abat de Montflabó, i al canonge Frederic, de l'orde de Premost.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi signo Sancte +. Hanc cartam corroborantes tam vivorum presencie quam futurorum posteritati notificamus quod ego Raimundus, comes Barchinonensis, princeps Aragonensis, Ylerde ac Dertuse marchio, locum d'Avincabacer quem prius donaveram Stephano, abbati Montis Flabonis, et fratri Friderico canonico suo cum iamdictus locus ad institutionem sui ordinis Prati, scilicet, Monstrat per eos informari non posset ammonitione et rogatu ipsorum inde prorsus abeuncium. Sic inquam ad honorem Dei et ad laudem nominis eius ut divina scilicet ibi officia celebrentur, sic dono Deo et ecclesie Sancte Marie Dertusensis et Gaufredo eiusdem dicto episcopo et canonicis in ibi Deo servientibus eorumque successoribus predictum locum plenarie et integrum sicut melius dici vel intelligi potest et sic donaveram ipsam prius sepedictis fratribus Montis Flabonis.

Factum est autem hoc apud Oscam IIII nonas ianuarii, anno ab Incarnatione Domini M^o.C^o.L^o.VIII°.
Sig+num RAIMUNDI COMES.

Sig+num Bernardi, Terrachonensis archiepiscopi, salvo iure Terrachone ecclesie. Sig+num Frederici qui hoc donum firmo et laudo et ab aliis firmari rogo. Sig+num Arnaldi de Turre Rubea. S + Guillelmi Castri Vetuli. S + Mir de Luzan. S+num Guillelmi de Cerveria. S+num Raimundi de Munels. Ego Raimundus, Terrachone ecclesie presbiter, canonicus SS. Sig+num Iohannis diachoni et scribe comitis qui hanc cartam scripsit die et anno quo supra.

Arxiu Capitular de Tortosa, Cartulari, 6, d. 194, f. 75. Cartulari, 5, d. 17, f. 7v. Font: *Diplomatari de la catedral de Tortosa (1062-1193)*, Fundació Noguera, Barcelona 1997, Document núm. 96.

Albert de Castellvell dóna en alou a l'església de Tortosa i a la seva sufragània de Vallclara (Cabacés) la muntanya de Montalt.

Document 139

1164, març, 9

Albert de Castellvell dóna en alou a l'església de Tortosa i a la seva sufragània de Vallclara (Cabacés) la muntanya de Montalt, entre el terme de Cabacés i el riu d'Ulldemolins (Montsant).

In Christi nomine eiusque summa virtute. Ego Arbertus de Castro Vetulo pro redempcione anime mee ac parentum meorum dono Deo et ecclesie Dertusensi et ecclesie que dicitur de Valle Clara et clericis in ibi Deo servientibus que ecclesia suffraganea est prephate ecclesie Dertusensi et tibi Gilaberto eiusdem ecclesie preposito, illum montem qui vocatur Mont Alt. Ut terminatur ab oriente in fronte que vocatur Hai Hai que est inter Morera et istum montem, a meridie in torrente sicut aquas versant de monte isto, ab occiduo in rivo de Oils de Molins, de circio vero in termino de Avincabezer. Sicut ab istis terminis et afrontacionibus includitur et terminatur ipsum montem cum omnibus ingressibus et egressibus suis et directis et pertinenciis sic eum ab integro prephate ecclesie Dertusensi et ecclesie de Valle Clara et clericis in ibi Deo servientibus in presenti dono. Ita quod deinceps hunc montem iamdictum habeant, teneant, possideant et expletent secure, potenter et integriter sine vinculo et interdicto et retinimento ullius persone ac faciant quicquid de illo facere voluerint ut de bono et proprio alodio et acquisitione eorum et convenio istum montem salvare et deffendere predictae ecclesie ab omni persona in eternum et in bona pace facere, tenere habere et possidere. Si quis hanc cartam violare voluerit nullatenus facere possit sed in duplo componat et postea hoc donum firmum et bonum in perpetuum permaneat.

Actum fuit hoc VII° idus marcii, anno M^o.C^o.Lk^o.III° ab Incarnato Dei Filio.

Sig+num Arberti de Castro Vetulo qui hanc donationem facio, laudo et firmo et subscriptos testes firmare rogo.

Sig+num Bertrandi de Castelet maioris. Sig+num Petro de Sancto Minato. Sig+num Iordani de Pina. Sig+num Guillelmi Garidelli.

S(signe)num Petri diachoni qui hoc rogatus ab Arberto de Castro Vetulo die et anno que supra scripsit.

De donatione Montis Aldi quam fecit Arbertus de Castro Vetulo ecclesie Dertusensi et ecclesie Sancte Marie de Cabacer, *rúbrica*, B.

Arxiu Capítular de Tortosa, Cartulari, 6, d. 202, f. 79, Cartulari, 5, d. 24, f. 9v. Font: *Diplomatari de la catedral de Tortosa (1062-1193)*, Fundació Noguera, Barcelona 1997, Document núm. 139.

Donació d'Albert de Castellvell a l'església de Tortosa i a l'església de Vallclara (Cabacés) la muntanya de Gibolhoder (la Figuera).

Document 185

1168, febrer, 7

Albert de Castellvell dóna a Déu, a l'església de Tortosa, a l'església de Vallclara (Cabacés), sufragània de l'anterior, i al seu preòsit Gilabert la muntanya de Gibolhoder (la Figuera), compresa dins el terme de Garcia, que limita al nord amb l'honor de Vallclara, al sud amb el terme de Bas, a l'est amb el riu d'Ulldemolins i a ponent amb el terme d'Ascó.

<Cum a principio> mundi propter peccatum primi hominis omnes morti subiacea <mus nullusque> terminum mortis evadere possit omnes proculdubio ad illam <perpetue> felicitatis porcionem festinare debemus de qua redemptoris voce dicitur benite benedicti Patris mei percipite regnum et cetera ad illam vero celsitudinem ascendere nequimus nisi prius peccatorum nostrorum sarcinam ieiuniis et elemosinis redimamus. Idcirco in Dei nomine. Ego Arbertus Castro Vetulo pro redempcione anime mee ac parentum meorum dono Deo et ecclesie Dertusensi et ecclesie que dicitur de Valle Clara et clericis in ibi Deo servientibus que ecclesia suffraganea est predicte ecclesie Dertusensi et tibi Guilaberto, eiusdem ecclesie preposito, illum montem qui vocatur Gibolhoder cum terminis subscriptis, qui mons est situs in termino de Cartsia. Sic dono et concedo hunc montem predicte ecclesie potenter et integriter ut iamdicta ecclesia de Valle Clara et clerici in ea Deo servientes habeant et possideant in proprium alaudium sine contradictione ullius hominis vel femine ad faciendum quicquid inde voluerint. Et convenio garire et defendere predicte ecclesie de omnibus hominibus. Terminatur ab oriente in rivo qui dicitur Oils de Molins qui coniungitur cum rivo de Siurana, a meridie in terminis de Bas, ab occidente in terminis de Ascho, a circio in honore de Valle Clara. Sicut ab istis terminis includitur et terminatur sic dono supradicte ecclesie iure perpetuo. Si quis hoc infringere vel violare voluerit sit anathema nec valeat sed in duplo componat et postea hec donatio firma permaneat.

Actum est hoc VII idus febrerii, anno M^o.C^o.Lx^o.VII° ab Incarnato Dei Filio.

S+num Arberti de Castrovetulo qui hanc donationem facio et firmo et subscriptos testes firmare rogo.

S+num Guillelmi de Castro Vetulo. S+num Bertrandi de Castelet maioris. S+num Petri de Sancto Minato. S+num Iordani de Pina. S+num Iohannis de Podio. S+num Guillelmi Garidel.

S(*signe*)num Bernardi sacerdotis qui hoc scripsit die et anno quo supra.

De donatione Ficulnee que olim vocabatur Gibolhoder quam dedit Arbertus de Castro Vetulo ecclesie Dertusensi, *rúbrica B. Fa constar el seu caràcter de trasllat, fet el 8 de desembre de 1188, per Iohannes presbiter. Entre < > reconstruït a partir de B, per estripades a A.*

Arxiu Capitular de Tortosa, Cartulari, 6, d. 198, f. 77, Cartulari, 5, d. 20, f. 8. Font: *Diplomatari de la catedral de Tortosa (1062-1193)*, Fundació Noguera, Barcelona 1997, Document núm. 185.

Donació de Cavaloca per part d'Albert de Castellvell a l'església de Santa Maria de Vallclara.

Document 186

1168, febrer, 7

Albert de Castellvell dóna a l'església de Santa Maria de Vallclara l'honor, anomenat Cavaloca, amb tots els seus termes.

Sit notum cunctis qualiter ego, Arbertus de Castrovetulo pro redemptione anime mee ac parentum meorum dono Deo et ecclesie Sancte Marie de Valle Clara et clericicis in ibi Deo servientibus illum honorem qui vocatur Chavaloca cum omnibus terminis suis et cum ingressibus et egressibus suis cultum vel eremum ita ut predicta ecclesia teneat et possideat illum iamdictum honorem potenter et intergriter iure hereditario in perpetuum. Et ego convenio predictae ecclesie iamdictum honorem garire et defendere ex totis hominibus. Si quis hoc fregerit in duplo componat.

Actum est hoc VII idus febrerii, anno M^o.C^o.Lx^o.VII° ab Incarnato Dei Filio.

S+num Arberti de Castrovetulo qui hoc laudo et firmo et testes firmare rogo.

S+num Bertran de Castellet. S+num Petri de Sancto Poncio. S+num Guillelmi Garidel.

S(*signe*)num Bernardi sacerdotis, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

Arxiu Capitular de Tortosa, Cartulari, 6, d. 201, fs. 78v-79r., Cartulari, 5, d. 23, f. 9v. Font: *Diplomatari de la catedral de Tortosa (1062-1193)*, Fundació Noguera, Barcelona 1997, Document núm. 186.

Confirmació dels reis Alfons i Sança de les donacions fetes pel comte Ramon Berenguer IV.

Document 301

1178, novembre, 28, Tarragona

Dotalia de la Seu de Tortosa pels reis Alfons i Sança amb motiu de la consagració de la catedral romànica, essent bisbe Ponç de Monells. Els monarques confirmen les donacions fetes pel comte Ramon Berenguer IV, estableixen els antic límits del bisbat i assignen els drets de la mira sobre el territori. Donen a més, el castell i la vila de Fadrell, la meitat dels molins de Palomera i confirmen la capella d'Alquézar.

Benedictus Dominus Deus Pater misericordiarum Deus magnus et laudabilis nimis qui post multas clades post bellicas tribulationes visitavit loca sua in tempore oportuno. Nimirum vix est ad scribendum istud humane possibilitati sed domino factum est istud et est mirabile in oculis nostris. In oculis inquam christianorum et serracenorum et generaliter omnium qui preter gradiuntur civitatem. Magnus est Domine Ihesu Criste Deus sabbaoth in omnibus viis tuis vera est consolatio tua nolite timere pusillus grex quia non vos deferam neque derelinqua usque ad consumationem seculi. Vere novit dominus qui sunt eius et eos qui veniunt ad se non eicit eternaliter foras. Ideoque non nobis Domine Ihesu Criste non nobis sed nomini tuo damus gloriam. Profecto novit universitas qualiter Dertusensis civitas sedes ab antiquis temporibus regia et episcopale peccatis nostris exigentibus a iure et dominio christianorum redacta sit in potestatem ismahelitarum et civitas Hispaniarum gloria quibus fuerat gaudium facta est in merorem. Novit pene universitas multa et incomprehensibilia christianorum milia in odium nominis tui Domine Ihesu Christe in servitum ismahelitarum fuisse constituta. Nichilominus novimus omnes quot civitates quot terrarum tractus et immensa spacia in solitudinem fuerant redacta torquente christianitatem civitate Dertusensi que situ loci montium altitudine incolarum multitudine fluminis Iberi transcursum quasi facta secreta in Deum vivum dominum nostrum Ihesum Christum fornicabatur. Hostiam sanguinis christianorum offerens Baffumeto. Sed demum respexit Pater misericordiarum ad miseras nostras clamavit sanguis noster ad dominum de terra infusa est Spiritu Sancti gratia pectori illustris et semper victoriosi Raimundi Berengarii, comitis Barchinonensis, principis Aragonensis, marchionis Provincie. Illapsa est ei divinitus voluntas expugnandi civitatem inexpugnabilem Dertusam. Demum accersitis multis milibus militum et peditum civitatem obsedit, expugnavit et vicit divina ex insperato faciente clementia capta est Dertusa, clavis christianorum, gloria populorum, decor universe terre. Restituta est ibi sedes antiqua, sedes episcopale et per manum et munificentiam victoriosi Raimundi Berengarii comitis insignita est muneribus omnium decimarum et primiciarum civitatis et totius episcopii. Contulit etiam venerabile comes Deo et Sancte Marie

episcopo et clericis ibidem degentiubs meschidam maiorem cum omnibus alodiis et possessionibus suis necnon et meschidas exteriores tocius episcopatus tam edificatas quam desertas cum omnibus alodiis et possessionibus suis, duos etiam furnos infra civitatem Dertusam, decimas omnium reddituum Dertuse, omnia cimiteria sarracenorum in toto episcopatu. Dedit etiam duas barchas, alteram episcopo, alteram canonicis, et libertatem piscandi in aquis dulcibus et salsis, et stagbis, non data quinta vel alio ullo usatico. Dedit etiam alia plura que continentur in instrumento donationis quod fecit gloriosus Raimundus Berengarius comes Gaufredo, bone memorie episcopo, et successoribus eius, et clericis ibidem degentibus. Predictis preceptis muneribus incepit sancte memorie Guafredus Dertusensis episcopus cum venerabili suo conventu edificare domum domino in honorem Sancte Dei Genitricis Virginis Marie quam demum consumavit et multis ac magnis expensis ad perfectionem conduxit Pontius, Dertusensis venerabile episcopus, successor domni Gaufredi fabrica igitur ecclesie feliciter consumata placuit Illdefonso illustrissimo regi Aragonensi, comiti Barchinonensi et marchioni Provincie et Santie, venerabili regine, predictam ecclesiam dedicari. Proinde accersiverunt rex et regina et Pontius predictus episcopus, B. Venerabilem archiepiscopum Terrachonensem et P. Venerabilem Ausonensem, episcopum plurimos etiam abbates et clericos, Raimundum quoque de Monte Catani et plurimos alios barones regni et comitatus infinitos etiam populos alonginquis, regionibus venientes et totum faciente divina clementia et preficiente in presentia omnium istorum dedicata est Dertusensis ecclesia a predicto Terraconensi archiepiscopo in honore Domine nostre Sancte Dei Genitricis Virgine Marie.

Anno M^o.C^o.LXX°.VIII°, Dominice Incarnationis, indicione Xi^a, IIII° kalendas decembris. Illdefonsus vero rex gloriosus et Santia illustrissima regina et principes qui predicte dedicationi interfuerunt largis et amplis muneribus ipsam ecclesiam dotaverunt. Confiraverunt siquidem rex Illdefonsus et regina Sancia omnia donativa que Raimundus Berengarius, comes Barchinonensis, pater suus, contulerat predicte ecclesie et insuper omnia munera que usque ad diem dedicationis ipse rex contulerat episcopo et Dertusensi ecclesie vel predecessori eius ubicumque locorum sua vel patris vel quorumcumque dona precipiebat vel preceperat Dertusensis ecclesia. Sed adhuc munificus rex intuens paupertatem domus Dei et novelle plantacionis egestatem addidit gratiam gratie munera muneribus et cum voluntate et assensu Santie nobile regine omnium episcoporum et principum, antiquos limites episcopatus ecclesie Dertusensi reformavit et confirmavit. In primis ergo secundum antiquos limites sibi, assignavit Almanaram cum suis terminis, Son cum suis terminis, Nubles cum suis terminis, Undam cum suis terminis, Bou Negre cum suis terminis, Alcalaten cum suis terminis, Moron cum suis terminis, Culam cum suis terminis, Aras cum suis terminis, Morellam cum suis terminis, Matarraniam cum suis terminis, Ripam Rubeam cum suis terminis, Fleis cum suis terminis, Ga{r}chiam cum suis terminis, Marzan cum suis terminis, **Cabezeir cum suis terminis**, Tevizam cum suis terminis, Praddip cum suis terminis, et sic pervenit

usque ad Collum de Balagueir et ad mare. Sicut istis terminis includitur ita Dertusensis ecclesia habeat omnes decimas et primicias omnium laborationum et fructuum et animalium illarum etiam rerum quas christiani percipiunt a sarracenis in laborationibus, in fructibus, in animalibus, piscationibus maris et quarumcumque aquarum et salinis, argenti fodinis, auri fodinis, venationibus sive in aliis omnibus rebus de quibus decime solent debent percipi. Preterea concedit dominus rex cum assensu predictorum quod in omnibus ecclesiis sui episcopatus Dertusensis episcopus habeat potestatem introducendi, disponendi et ordinandi quoscumque clericos voluerit et nullos nisi quos voluerit secundum antiquam et laudabilem consuetudinem episcopatum Cathalonie. Contulit insuper dominus rex cum assensu predictorum quod nullus princeps, nullus miles, nullus homo habeat vegariam vel potestatem vel aliquam exactionem super clericos vel ecclesias vel res eorum vel potestatem introducendi clericos in ecclesiis. Insuper ad cumulum gratiarum, propter salutem anime sue et suorum parentum, dederunt dominus rex et regina ex mera liberalitate Deo et Sancte Marie et episcopo et conventui eiusdem loci, castrum vel villam de Khadrel cum hominibus et feminis et decimis et primiciis cum terris cultis et heremis, aquis, fontibus, molendinis, molendinariis, cum pratis, pascuis et cum piscationibus marinis sive stagnis cum foro. Eram VI^a statuto et cum universo iure regali sive in christianis sive sarracenis et iudeis sive in leddis sive in aliis rebus sicut melius dici vel intelligi potest ad comodum ecclesie. Sunt autem termini predicti castri vel ville a termino de Fonz Calenz usque ad mare et usque ad rivum de Borriana et usque ad terminum de Borriol et usque ad montanea de Montornes. Dederunt etiam dominus rex et regina predictae ecclesie, molendinum quod ipsa ecclesia habet in loco qui dicitur Palummeira. Dederunt etiam atque tradiderunt medietatem omnium suorum molendinorum et mulnariorum que modo habent vel deinceps edificabuntur in loco predicto. Dederunt etiam potestatem transmutandi predicta molendina et aqua dirivandi de loco ubi modo sunt usque ad Iberum; in predictis molendinis vel molendinariis retinuit sibi dominus rex medietatem et in alia medietate dedit et tradidit omnem suum locum et omnia sua iura sicut aqua descendit de montanea de Treseiras usque ad Iberum in omni loco vel aqua ipsius torrentis et transtulit in dominium et potestatem Dertusensis ecclesie. Dederunt etiam et concesserunt predictae ecclesie et episcopo et omnibus successoribus suis regalem capellam de Alchezer cum omnibus possessionibus et sufraganeis ecclesiis et villis, decimis et primiciis quas modo Dertusensis episcopus tenet munificentia et largitate regia quantum predictam capellam cum predictis pertinentiis habeat et possideat Pontius, episcopus presens, et omnes successores sui quousque divina faciente clementia Dertusensis ecclesia recuperet et obtineat plenarie in fide et potestate christianorum terminos sui episcopatus sicut superius distincti et notati sunt. Demum in amplificationem munerum suorum dederunt et tradiderunt predicto episcopo et successoribus suis in villa de Barbastre, Iafiam iudeum, cum omnibus successoribus suis et posteritate sua cum illa liberalitate vel franchitate quam predictum iudeum dederat dominus rex P.<oncio> episcopo sicut

resonat in instrumento quod sibi fecit et firmavit dominus rex cum eadem franchitate sepedictus episcopus P. et omnes successores sui habeant prenominatum iuderum cum omni posteritate et successione sua et omnibus rebus eorum. Sicut superius dictum est ego Ildefonsus, Dei gratia rex Aragonensis et comes Barchinonensis et marchio Provincie et ego Santia, eadem gratia regina Aragonensis et comitissa Barchinonensis et marchisa Provintie, in salute animarum nostrarum et omnium antecessorum et successorum nostrarum in presentia venerabilis Berengarii, Dei gratia Terraconensis archiepiscopi, et Petri episcopi Ausonensis, abbatum, clericorum, R. de Monte Catano et baronum nostrarum, concedimus, donamus et devota voluntate tradimus et de nostro domino in ius et dominium Sancte Marie, episcopi et successorum eius et tocuis conventus transfferimus omnia que superius enumerata sunt, videlicet, decimas, primicias et omnia iura episcopalia et limites episcopales et possessiones quas Dertusensis ecclesia in presentiarum ubicumque locorum obtinet vel in posterum Deo annuente obtinebit meschidas et earum possessiones, villas, molendinaria, capellas, iudeos, sicut melius dici vel intelligi potest ad salutem animarum nostrarum et comodum vestrum. Ego B.<erengarius>, Dei gratia Terraconensis archiepiscopus, et ego P.<oncius>, Ausonensis episcopus, et ego P.<oncius> Dertusensis episcopus, confirmamus, laudamus et concedimus omnia predicta donativa que dominus rex et domina regina concesserunt, dederunt et tradiderunt Domino Deo et Sancte Marie et episcopo Dertusensi et successoribus suis et venerabili conventui eiusdem loci. Insuper virtute Patris et Filii et Spiritus Sancti et auctoritate apostolorum Petri et Pauli et nostra, excommunicamus, anathematizamus et aliminibus sancte et katholice matris ecclesie sequestramus corpora eorum tradentes Sathane in interitum carnis ut spiritus eorum salvi fiant in die Domini illum vel illos cuiuscumque potestatis vel sexus qui ausi fuerint tollere vel alienare vel quocumque modo transferre vel comutare aliquam rem vel possessionem predictae ecclesie in dampnum episcopi vel canonicorum vel ipsius ecclesie quousque digne satisfaciant.

Signum (+*signe*) Ildefonsi, regis Aragonensis, comitis Barchinonensis et marchionis Provincie.

(*Signe*) + NUM RAIMUNDI DE MONTECATANO. Signum (*signe*) domine Sancie, Aragonis regine, Barchinone comitisse et Provincie marchisie. (*Signe*) + Berengarius, dignatione Dei Terrachone archiepiscopus subscribo. (*Signe*) MIRONIS IUDICIS. + Non est indignum Ricardum ponere signum. Sig(*signe*)num Bernardi de Calidis, notarii domini regis. Ego Guillelmus, {abbas} ecclesie Villebertrandi SS. Sig+num Berengarii de Boissedos.

(*Signe*) Geraldii scriptoris, qui hoc scripsit cum litteris rasis et suprapositis in XI^aV^a linea die et anno quo supra.

Arxiu Capitular de Tortosa. Cartulari, 8, d. 14 (títol I, d. IV), fs. 14v-19, Cartulari, 9, fs. 30v-34r.
Font: *Diplomatari de la catedral de Tortosa (1062-1193)*, Fundació Noguera, Barcelona 1997,
Document: 301.

Ponç, bisbe de Tortosa, i Ponç, prior, donen en cens (...) la població de Gibolhoder (...) a condició d'atreure pobladors.

**Document 349
1182, desembre, 1**

Ponç, bisbe de Tortosa, i Ponç, prior, donen en cens d'un morabatí lupí d'or al pes, a pagar cada any per Sant Miquel, a Ramon de Siurana, Pere de Santgenís i Guillem i Arnau de Saplana, la població de Gibolhoder, situada al terme de Garcia, entre Cabacés i Ascó, a condició d'atreure pobladors. La senyoria es reserva el delme, la primícia, les justícies, els estancaments, els usaticis i la potestat.

Hoc est translatum fideliter translatum. Ad honorem Dei omnipotentis Patris et Filii et Spiritus Sancti. Ego Poncius, Dei dignatione Dertusensis episcopus, simul et Poncius prior cum assensu et voluntate tocius capitulis nostri, donamus vobis Raimundo de Siurana et vobis Petro de Sancto Genesio et Guillelmo de Zaplana atque Arnaldo de Zaplana vestrisque successoribus in perpetuum, illam nostram populationem quam habemus in termino de Kartxia que vocatur Gibalholder. Sicut terminatur ab oriente in rivo qui dicitur Oils de Molins qui coniungitur cum rivuo de Siurana, a meridie in terminis de Bas, ab occiduo in terminis de Atco, de circio vero in honore de Avincabezer. Hanc prephatam populationem cum omnibus ingressibus et egressibus suis et cum directis et pertinenciis, domos videlicet et casals, ortos et ortales, terras cultas et heremas, montes et planos et boschos et ligneamina, similiter prata et pascua et venationes et piscationes et aquas sicut hec omnia predicta et nominata bono corde et voluntate francha mente et bona vobis et vestris successoribus in perpetuum donamus ut ea deinceps habeatis, teneatis, possideatis atque ad usus vestros proprios expletetis potenter et integriter sicut melius dici, scribi vel intelligi potest ad vestrum vestrorumque salvamentum, salva scilicet in omnibus fidelitate nostra et successorum omnium nostrorum et salvis nostris directis, videlicet, decimis et primiciis et iusticiis et salvis nostris directis, videlicet, decimis et primiciis et iusticiis et estachamentis atque usaticis et senioraticum que in omnibus nobis retenimus et observabimus. Et quod annuatim vos et vestri post vos donetis nobis et nostris successoribus in perpetuum pro censu et recognitione istius donacionis in festivitate Sancti Michaelis, unum morabetinum bonum lupinum auri boni et de penso sine enganno. Et hoc sine dilatione ulla et contrarietate et in hac donatione sive populatione alium seniore non faciatis aut clametis nisi nos et nostros successores. Nos vero Raimundus de Siurana et Petrus de Sancto Genesio et Guillelmus de Zaplana atque Arnaldus de Zaplana per nos et per nostros bono corde et voluntate a modo et in perpetuum convenimus vobis dompno Poncio episcopo Dertuse et vobis Poncio priori et canonicis vestrisque successoribus omnia que superius dicta et scripta sunt ad implere et facere sine ullo malo ingenio et sine ullo enganno ad salvamentum vestri et

vestrorum et quod in populatione et donatione nos stemus et bene populemus et melioremus ad fidelitatem vestram et successorum vestrorum. Si quis hanc cartam sive donationem violare voluerit statim in duplo componat et firma et bona per secula cuncta permaneat.

Actaque fuit kalendas decemberis, anno Domini M^o.C^o.LXXX^a.Ii^o.

PONCIUS, DEI DIGNACIONE DERTUSENSIS EPISCOPUS, S+(*signe*). S(*signe*) NUM PONCII PRIORIS. S(*signe*)num Vincencii presbiteri et canonici. Sig+num Sancii camerarii. Sig+num Sancii presbiteri et canonici. S+num Nicholai presbiteri et canonici.

Sig+num Raimundi de Siurana. Sig+num Guillelmi de Zaplana. Sig+num Arnaldi de Zaplana. Sig+num Petri de Sancto Genesio.

PETRI PRESBITERI, qui hoc scripsit die et anno quo supra s(*signe*)num.

PETRI PRESBITERI, qui hoc translatum fideliter translatavit XIII kalendas marcii et anno Domini M^o.C^o.LXXX^a.Ii^o s(*signe*)num.

De donatione Ficulnee quam dedit ecclesie Dertusensis R. De Siurana et suis soccis pro unus morabetino censuali, rúbrica C.

Arxiu Capitular de Tortosa. Cartulari, 6, d. 199, fs. 77v-78r, de B. Font: *Diplomatari de la catedral de Tortosa (1062-1193)*, Fundació Noguera, Barcelona 1997, Document: 349.

**Alfons, rei, dóna a Espanyol la població de Montsant, entre els termes de Castelldans,
Cabacés, Ascó, Ulldemolins i la Morera.**

Document 379

1185, abril, Lleida

**Alfons, rei, dóna a Espanyol la població de Montsant, entre els termes de Castelldans,
Cabacés, Ascó, Ulldemolins i la Morera, perquè atregui pobladors. Haurà de lliurar dues
terceres parts de les rendes, llevat dels estacaments i establiments que tindrà íntegres. La
senyoria reserva els molins i els forns, a fur de Siurana, i un home, el que vulgui escollir.**

Notum sit cunctis quod ego Ildefonsus, Dei gratia rex Aragone, comes Barchinone et marchio Provincie, dono atque in perpetuum concedo tibi Espannol et vestris, illam populationem de Monte Sancto, sicut terminatur ab occidente in termino de Cabecer et de Azcon, a circio in termino Castri Asinorum, ab oriente in termino de Ullo de Molinis, a meridie in termino de Morera. Supradictam autem populationem de Monte Sancti sicut infra supradictos terminos includitur et terminatur dono et concedo tibi et tuis in perpetuum ad bene populandum et laborandum. Tali modo quod de omnibus eximentis et redditibus qui quoquomodo inde exierint habeam ego et mei successores duas partes fideliter, terciam vero partem per me tu et tui semper habeas ad omnes voluntates tuas faciendas. Retineo etiam mihi ibi molendina et furnos ad usumm de Siurana et dono tibi et tuis stacamenta et stablimenta salva mea meorumque fide. Similiter retineo ibi mihi et meis unum hominem quecumque meliorem ibi elegero que semper ibi franchum habeam. Supradicta hec omnia dono et concedo tibi et tuis et omni generationi et posteritati tue sicut melius dici vel intelligi potest ad tuum salvamentum excepto decimo et excepto hoc quod homines ibi iam laboraverunt et exepto hoc quod Petrus de Monte Sancto ibi accaptavit.

Facta carta apud Ylerdam mense aprilis, anno Domini M^o.C^o.LXXX^a.V^o.

Signum (*signe*) Ildefonsi, regis Aragone, comitis Barchinone et marchionis Provincie.

S+num Burdi de Gerunda. S+num Fort<un> Sancii. S+num Berengarii de Pratis.

Sig(*signe*)num Berengarii de Parietibus, notarii domini regis, qui hanc cartam eius mandato scripsit.

De donatione Montis Sancti quam fecit rex Ildefonsus Spannolo, *rúbriques* A i B.

Arxiu Capitular de Tortosa. Cartulari, 6, d. 188, f. 72V, Cartulari, 5, d. 28, f. 10v. Font: *Diplomatari de la catedral de Tortosa (1062-1193)*, Fundació Noguera, Barcelona 1997, Document: 379.

Donació de Cabacés als seus pobladors perquè romanguin al lloc i el treballin per a Santa Maria de Tortosa.

CARTA DE POBLACIÓ

Document 380

1185, maig, 9

Ponç, bisbe de Tortosa, amb el consentiment de Ponç, prior, i de tot el capítol, dóna Cabacés als seus pobladors perquè romanguin al lloc i el treballin a condició de ser solius en relació a Santa Maria de Tortosa, que tanmateix es reserva el delme i la primícia, avaluada en la trentena part, les justícies, el forn, un molí, un hort, una vinya i un freginal, així com la senyoria segons els costums del castell de Móra. Donen llicència per a la construcció de nous molins dels quals rebran la tercera part de les rendes.

In Christi nomine. Quoniam ego Poncius, Dei dignacione Dertusensis episcopus, cum assensu et voluntate Poncii, prioris eiusdem ecclesie, atque conventus eiusdem loci, damus et laudamus atque concedimus vobis populatoribus de Cabacer et posteritati vestre, illum nostrum locum quod dicitur Cabacer ad franchitatem cum omnibus terminis et directis et pertinentiis suis in perpetuum. Tali tamen pacto quod vos et posteritas vestra sitis habitatores et statores et laboratores ipsius loci et sitis solidi ecclesie sedis Dertuse vos et posteritas vestra et habeatis terras cultas et incultas cum montanis et silvis et aquis et paschuis ac venacionibus et piscacionibus. Hec omnia suprascripta damus et in presenti tradimus vobis et vestris per secula cuncta. Et nos prefati seniores ad nostrum dominium retinemus decimas atque primicias ad XXX^a et iusticias et furnum et unum molendinum et unum ortum et unam vineam et unum ferregenale. Et insuper retinemus omnem alium senioraticum sicut mos est in chastrum de Mora. Et si in iamdictum locum volueritis plusfacere molendina habeatis licenciam et potestatem faciendi tamen cum nostro assensu et levatam omnem missionem in simul construendi, deinde nos iamdicti seniores habeamus terciam partem absque ulla missione nostra omni tempore. Et ibi alium seniore non faciatis nec proclametis nisi nos et successores nostros. Predicta autem omnia habeat unusquisque vestrum pro sua hereditate sicut terminis inter vos dividetur. Si quis hoc frangere temptaverit in duplo componat et postea hec donacio firma permaneat in perpetuum. Actum est hoc VII idus madii, anno ab Incarnato Dei Filio M^o.C^o.LXXX^a.V^o. Poncius, Dei dignacione Dertusensis episcopus S(signe). S(signe)NUM PONCII PRIORIS. S+num Sancii presbiteri et canonici. S(signe)num Vincenii presbiteri et canonici. S+num Aldeberti presbiteri et canonici. Sig(signe)num Guillelmi canonici et sacerdotis. S+num presbiteri et canonici Sancii.

Guillelmi canonici et sacerdoti qui hoc scripsit rasis et emendatis in X^a linea et suprapositis in XIII^a
die   et   anno   quo   SU(signe)PRA.
RAIMUNDUS presbiter, hunc translatum scripsit iussu G. capellani de Cabacer anno ab
incarnacione Domini M^o.CC^o.VIII° et in mensse marcii, anno et mensse quod su(signe)pra.

Arxiu Capitular de Tortosa. Cartulari, 8, d. 73 (títol VII, d. VIII) f. 124, Cartulari, 9, f. 136.
Cartulari, 9A, Font: *Diplomatari de la catedral de Tortosa (1062-1193)*, Fundació Noguera,
Barcelona 1997, Document: 380.

La reina Sança dóna a Joan i Miquel de Navarra la població de Montsant que limita amb Cabacés.

Document 441

1190, maig, 26

La reina Sança dóna a Joan i Miquel de Navarra la població de Montsant que limita amb Cabacés, Ascó, Castellans, Ulldemolins i la Morera, sense les terres aixermades pels homes de Cornudella i del que va ocupar Pere de Montsant. Distribueixen les rendes a raó de dos terços i un terç, respectivament. La reina reté el delme i un home franc.

In Christi nomine. Sit notum cunctis quod ego Sancia, regina Aragone, comitissa Barchinone et marchissia Provincie, dono tibi Iohanni Navarre et Michaeli, fratri tuo, et vestris in perpetuum illam populationem de Monte Sancto sicut terminatur ab occidente in termino de Cabezer et de Atcon, a circio in termino Kastri Asinorum, ab oriente <in> termino Oculi Molendinorum, a meridie in termino de Morera. Supradictam populationem de Monte Sancto sicut supradictis terminis ambitur et terminatur, vobis et vestris in perpetuum dono tali pacto quod de omnibus eximentis et redditibus qui inde provenerint habeatis terciam partem vos et vestri et ego et successores mei duas excepto decimo quod mihi et meis totum retineo. Adhuc etiam ibi mihi et meis retineo furnum et molendina ad usum montanee de quibus terciam partem similiter accipiatis de his que mihi et meis provenerint, sed vos et vestri post vos habeatis omnia stacamenta et stablimenta et de his que inde perceperitis habeatis terciam partem et nos duas. Retineo ibi etiam unum hominem francum semper quem ibi ego habeam in quo vos nil percipiatis. Hec omnia habeatis vos et vestri in perpetuum sicut melius dici potest sive intelligi ad utilitatem et comodum vestrum salva fidelitate mea et successorum meorum excepto hoc quod homines de Cornutella ibi laboraverunt iam et excepto hoc quod Petrus de Monte Sancto ibi acaptavit.

Actum est hoc VII kalendas iunii, anno Dominice Incarnationis M^o.C^o.LXXXX^a.

(Signe) Sancie, regine, qui hoc dono et firmo et firmari precipio.

Sig+num Stephani Regafre, baiuli. Sig+num Petri Palares. Sig+num Petri de Deo.

Ego Willelmus de Cortey, litterator domine regine, qui hoc scripsi mandato ipsius die et anno quo su(signe)pra.

Arxiu Capitular de Tortosa. Cartulari, 6, d. 189, f. 73r, Cartulari, 5, d. 29, f. 10v-11r. Font: *Diplomatari de la catedral de Tortosa (1062-1193)*, Fundació Noguera, Barcelona 1997, Document: 441.

Donació d'una peça de terra d'Iubalfodor (la Figuera) de Ponç bisbe de Tortosa a Berenguer Prenafeta i a la seva muller Maria.

Document 465

1191, setembre, 9

Ponç, bisbe de Tortosa, i Ponç, prior, amb la voluntat del capítol, donen a Berenguer de Prenafeta i a la seva muller Maria una peça de terra que tenien al terme de Iubalfodor, amb la condició que hi resideixin a canvi del delme i la primícia.

Hoc est translatum fideliter translatum. In Dei nomine. Notum sit cunctis presentibus atque futuris quod ego Poncius, Dei dignatione Dertusensis episcopus, et Poncius prior eiusdem sedis Dertuse, cum consilio et voluntate tocius capituli nostri, damus modo in presenti per secula cuncta vobis Berengario de Penafreta et uxori vestre Marie et vestris, quandam petiam terre quam habemus in termino de Iubalfodor. Et terminatur ab oriente in rivo de Uldemolins, a meridie in arrafal de Alfiznem, ab occiduo in roca de Iubalfodor scilicet in rocha que vocatur de Abelar, a circio in stricto de rupibus qui intrant in rivo de Capazario. Sicut ab istis terminis et affrontationibus includitur et terminatur predicta terra cum omnibus ingressibus et egressibus suis et directis et pertinenciis et cum terris et garigis et pascuis et piscationibus et lignis et venationibus et ut melius dici, scribi vel intelligi potest ad vestrum vestrorumque salvamentum et bonum intellectum sic in presenti damus illam terram vobis et vestris per secula cuncta. Ita quod deinceps vos et vestri predicta terra tota integra habeatis, teneatis, possideatis et expletetis secure et potenter et integriter ut vestram bonam et propriam adquisicionem omni tempore. Et quod vos et vestri sitis habitatores et populatores et statores ipsius loci ad fidelitatem nostram et omnium successorum nostrorum et quod vos et vestri donetis nobis et nostris annuatim omni tempore deinceps de omnibus bonis et fructibus et expletis qui inde exierint fideliter et integriter decimam et primiciam. Et quod vos et vestri mitatis vestram partem de censum quod alii populatores debent nobis facere secundum tenedonem illius terre que vobis damus et in qualicumque loco fecerint castellum vel forzam in termino de Iubalfodor alios populatores quod adiuvetis eis et faciatis vestram partem sicut vobis et vestris nostram partem dederint sive concesserint. Post XXX autem dies ex quo in nobis vel in nostris fatigati fueritis possitis illam terram vendere et inpignorare cuicumque volueritis tamen exceptis militibus et sanctis et burgenses si nos noluerimus illam retinere pro tanto precio quantum alius homo vel femina ibi dare voluerit in veritate salvum nostrum directum et senioraticum et iusticias et stacamento ibique omni tempore. Et convenimus vobis et vestris predictum honorem totum integrum salvare et defendere et guarire omni tempore et facere, tenere et habere in bona pace. Et si usque ad festum

Pasce primum venientem non eratis inde statores quod carta ista irata(?) siat omni tempore. Si quis hoc fregerit in duplo componat et postea hec carta firma permaneat in perpetuum.

Actum fuit V^o idus septembris, anno Domini M^o.CXC.I.

Arxiu Capítular de Tortosa. Cartulari, 6, d. 203, fs. 79v-80r. Font: *Diplomatari de la catedral de Tortosa (1062-1193)*, Fundació Noguera, Barcelona 1997, Document: 465.